

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 567/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Helsingin yliopiston terveystieteiden koulutusvastuuesityksen hylkäämisen perusteista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sari Sarkomaa/kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 567/2020 vp:

Millä perusteilla Helsingin yliopiston esitys opetus- ja kulttuuriministeriölle koulutusvastuun myöntämisestä terveystieteiden maisterin ja tohtorin tutkintoon hylättiin,

mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy terveystieteiden maisterin koulutuksen uudelleen käynnistämiseksi ja tutkinnonanto-oikeuden myöntämiseksi Helsingin yliopistolle,

miten hallitus turvaa hoitotyön asiantuntijoiden, johtajien ja opettajien riittävyyden Helsingissä ja Uudellamaalla ja

miten hallitus turvaa terveydenhuollon diagnostisten palveluiden asiantuntijoiden riittävyyden ja osaamisen Suomessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Yliopistolain (558/2009) 7 §:n 3 momentin (1172/2014) mukaan yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (koulutusvastuu), säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Saman lainkohdan mukaan koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä yliopistojen kanssa.

Yliopistojen koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta säädetään yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1451/2014; jäljempänä koulutusvastuuasetus). Asetuksen liitteenä (896/2019) on luettelo aloista, joilla yliopistot järjestävät alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta humanistisella, kasvatustieteellisellä, luonnontieteellisellä, yhteiskuntatieteellisellä ja tekniikan koulutusosalalla sekä opettajankoulutuksen koulutusvastuun jakautumisesta yliopistojen välillä. Muilla koulutusaloilla yliopistot määrittelevät itsenäisesti, mitä oppiaineita tai koulutusohjelmia ne koulutusosalalla järjestävät.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 567/2020 vp

Yliopistot eivät voi koulutusvastuuasetuksessa luetelluilla aloilla aloittaa alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavien opintojen järjestämistä ilman asetuksen liitteessä säädettyä koulutusvastuuta. Tästä näkökulmasta koulutusvastuu merkitsee oikeutta järjestää tutkintoon johtavaa koulutusta tietyllä alalla. Yliopistot eivät voi koulutusvastuuasetuksen liitteissä luetelluilla aloilla myöskään luopua alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavien opintojen järjestämisestä ilman asetuksen liitteen muuttamista. Yliopiston koulutusvastuu merkitsee siten myös velvollisuutta tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämiseen. Yliopistot voivat kuitenkin itse määrittellä, mitä oppiaineita tai koulutusohjelmia ne koulutusvastuuasetuksen määrittämällä aloilla järjestävät. Saman koulutusvastuun omaavat yliopistot voivat sopia keskenään tarkoituksenmukaisesta työnjaosta koulutusvastuun sisällä.

Yliopistojen koulutusvastuiden sääntelyn tavoitteena on turvata yliopistojen koulutus- ja tutkimuspalvelujen tarjonta kaikilla aloilla yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti, varmistaa yliopistokoulutuksen tarkoituksenmukainen mitoitus ja voimavarojen optimaalinen kohdentaminen sekä vahvistaa yliopistojen mahdollisuuksia vastata yhteiskunnan osaamistarpeisiin, tieteen muutoksiin sekä profiloitua vahvuusalueilleen. Yliopistojen koulutuksen tulee monilla aloilla palvella osaamis- ja työvoimatarpeita myös valtakunnallisesti.

Helsingin yliopisto esitti 11.2.2020 terveystieteiden maisterin ja tohtorin tutkinnon lisäämistä koulutusvastuuseensa. Esitys ei sisältänyt kandidaatin tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämistä. Sisäänotoksi arvioitiin 30 aloittajaa vuosittain. Edellytyksenä uudelle koulutusvastuulle Helsingin yliopisto esitti riittäviä resursseja toiminnan käynnistämiseksi ja ylläpitämiseksi joko ministeriön tai Helsingin yliopiston lisärahoituksella lääketieteelliselle tiedekunnalle.

Tällä hetkellä terveystieteiden koulutusvastuu on kuudella yliopistolla: Itä-Suomen yliopistolla, Jyväskylän yliopistolla, Oulun yliopistolla, Tampereen yliopistolla, Turun yliopistolla ja Åbo Akademiä. Ammattikorkeakoulut antavat kattavasti sosiaali- ja terveysalan johtamiseen profiloitunutta ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. Uudenmaan alueella sosiaali- ja terveysalan johtamiseen sekä kliiniseen asiantuntijuuteen painottuneita ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia koulutuksia tarjoavat Diakonia-ammattikorkeakoulu, Metropolia ammattikorkeakoulu ja Laurea-ammattikorkeakoulu. Korkeakoulut toteuttavat lisäksi täydennyskoulutusta, joka on suunnattu sosiaali- ja terveysalan johtamiseen.

Ministeriöistä TEM ja STM ja nykyisistä terveystieteen koulutusvastuun haltijoista Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Turun yliopisto ja Tampereen yliopisto suhtautuivat esitykseen myönteisesti. Itä-Suomen yliopisto ja Åbo akademi suhtautuivat kriittisesti.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 567/2020 vp

vastuun myöntämiseen vain maisterikoulutukseen ilman vastuuta kandidaatin tutkinnon järjestämiseen.

Helsingin yliopisto on jo vuonna 2013 esittänyt samaa koulutusvastuuta, mutta sitä ei myönnetty. Tuolloin katsottiin, että kysymys siitä, voiko jokin yliopisto tai jotkut yliopistot profiloitua vain maisterikoulutuksen tuottajana, on koulutuspoliittisesti hyvin merkittävä, eikä sitä voida ratkaista pelkästään yksittäisen yliopiston yksittäistä koulutusalaan koskevan esityksen osalta, ja että terveystieteellisen koulutusalan osalta tulee huomioida myös ammattikorkeakoulujen ja niissä suoritettavien tutkintojen asema. Tilanne on vuonna 2020 yhä sama. Toistaiseksi yhdelläkään yliopistolla ei ole millään alalla koulutusvastuuta maisterin ja/tai tohtorintutkintoon ilman vastuuta saman alan kandidaatintutkintoon.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan ei ole tarvetta lisätä terveystieteen koulutuksen järjestäjiä nykyisestä antamalla pelkän maisterin- ja tohtorintutkinnon koulutusvastuu Helsingin yliopistolle, eikä koulutusvastuun myöntämistä siten esitetty valtioneuvostolle. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei valmistele terveystieteen koulutusvastuun myöntämistä Helsingin yliopistolle.

Terveystieteiden koulutukseen hakeutuu lähinnä sairaanhoitaja (AMK/YAMK) –tutkinnon suorittaneita, joista on pulaa kaikkialla Suomessa. Ammattibarometrin (3/20) mukaan ylihoitajista ja osastonhoitajista on työvoimapulaa erityisesti Kainuussa. Lisäksi pulaa työvoimasta on tällä hetkellä Uudellamaalla, Pirkanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien tutkintojen tutkintotavoitteita on nostettu huomattavasti. Vuosien 2017-2020 tavoite humanististen, lääketieteellisen sekä terveys- ja hyvinvointialojen osalta yhteensä 3147 ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja sopimuskauden 2021-2024 osalta yhteensä 4 717 YAMK-tutkintoa.

Osaamisen ennakointifoorumin *Osaamisrakenne 2035* (Opetushallitus 2019) ei erikseen tunnista sosiaali- ja terveysalan diagnostisten palveluiden asiantuntijavajetta eikä yliopistojen maisteritasoisen radiografiakoulutuksen tai kliinisen laboratoriotieteen koulutuksen tarvetta. Toisaalta nykytilassa ammattikorkeakouluissa järjestetään sekä bioanalytiikan että röntgenhoitajan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) tekemät korkeakoulutuksen koulutusala-arvioinnit tuottavat kokonaiskuvan tarkasteltavien koulutusten vahvuuksista ja

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 567/2020 vp

kehittämiskohteista suhteessa tutkintojen tuottamaan osaamiseen ja työelämärelevanssiin sekä jatkuvaan oppimiseen. Arvioinnit tuottavat myös tietoa korkeakoulujen kyvystä kehittää koulutustarjontaa vastaamaan muuttuviin osaamisvaatimuksiin ja tulevaisuuden toimintaympäristöön. Koulutuksen arviointisuunnitelman 2020-2023 mukaan sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen arviointi toteutetaan vuosien 2020-2021 aikana.

Sosiaali- ja terveystieteiden osaamistarpeita ja alan koulutuksen kehittämistarpeita kartoitettiin viime hallituskaudella alkaneessa opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön johtamassa *Osaamisella soteen*-hankkeessa. Hankkeen loppuraportissa korostettiin, että tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää, että koulutusjärjestelmä pystyy reagoimaan joustavasti sosiaali- ja terveystieteiden järjestelmän osaamistarpeisiin ja uudistamaan työelämää. Tämä edellyttää korkeakoulujen, koulutuksen järjestäjien sekä sosiaali- ja terveystieteiden nykyistä tiiviimpää vuoropuhelua ja yhteistyötä sekä alueellisesti että valtakunnallisella tasolla.

Työryhmän esitti myös, että sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulututkintojen ja jatkuvan oppimisen rakenteesta ja sen toimivuudesta tulisi toteuttaa kokonaisarviointi ja että työelämän muutoksesta johtuvat sosiaali- ja terveystieteiden ylempien ammattikorkeakoulututkintojen uudistustarpeet tulisi ottaa osaksi tätä kokonaisarviointia.

Kokonaisarvion tekeminen on tarkoitus käynnistää kuluvalle hallituskaudelle.

Helsingissä 18.8.2020

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko